

İBNÜ'L-CEZZÂR, Ebü'l-Hasan

rinci bölümünde Ali Paşa'nın kişisel özellikleri, ikinci bölümünde onun yaptığı hayırlı işler, üçüncü bölümünde ise Mısır'da bulunan bazı eski eserler zikredilerek oraya uğramış olan peygamberler ve diğer önemli şahsiyetler hakkında bilgi verilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Cezzâr, *Kam'ü'l-u-vâşin fi zemmi'l-ber-râşin*, Süleymaniye Ktp., Mehmed Ağa Camii, nr. 149, vr. 114*; a.mlf., *el-Kavlü'l-celî fi aḥbâri Mısr*, Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2848/3; *Keşfü'z-zunûn*, I, 377, 378; Brockelmann, *GAL*, II, 466; *Suppl.*, II, 481; Ahmed Hüseyin, *Mevsû'atü târîhi Mısr*, Kahire, ts. (Dârü'ş-ş-a'b), III, 827; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mû'ellifin*, VII, 188; Âdil el-Bekrî, "Maḥḫûṭât 'Arabiyye 'ani'l-muḥaddarât ve't-tedhîn", *MMLADm.*, XLVIII/1 (1392/1973), s. 174-175; Mustaphâ Anwar Tâhir, "Traité de la fortification des demeures contre l'horreur des séismes (Taḫşin al-Manâzil min Hawl al-Zalâzil d'Abu'l-Ḥasan Ali Ibn al-Ğazzar)", *Isl.*, XII (1974), s. 131-159.

TAHSİN GÖRGÜN

İBNÜ'L-CİÂBÎ

(ابن الجعابي)

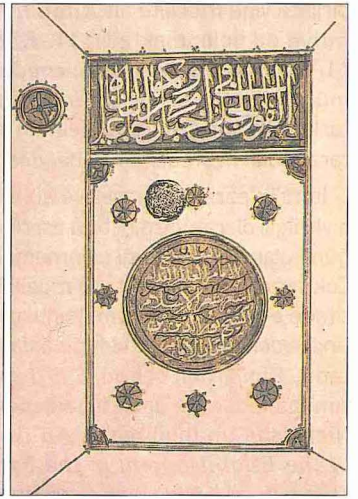
Ebû Bekr İbnü'l-Ciâbî Muhammed b. Ömer b. Muhammed et-Temîmî el-Bağdâdî (ö. 355/966)

Hadis hâfızı.

Safer 284'te (Mart 897) muhtemelen Bağdat'ta doğdu. Mısır, Halep, Şam gibi yerleri dolaşarak Muhammed b. Nasr el-Mervezî, Ca'fer b. Muhammed el-Firyâbî, İbn Nâciye ve İbnü'l-Bâğandî'den ilim öğrendi. Hocaları arasında kendisini Şîlik konusunda etkilediği söylenen İbn Ukde'nin önemli bir yeri vardır. 349'da (960) İsfahan'a giderek hadis okuttu ve 350 (961) yılı başlarında Bağdat'ın ileri gelen âlimleri arasında yerini aldı. Dârekutnî, İbn Şâhin, Ebû Abdullah İbn Mende, Hâkim en-Nisâbü'rî ve Ebû Nuaym el-İsfahânî onun talebelerinden bazılarıdır.

Hadislerin senedleriyle ve lafzan rivayet edilmesine önem veren İbnü'l-Ciâbî'nin Rakka'ya giderken 200.000 hadisin kayıtlı olduğunu söylediği kitaplarını bir kişiye emanet bıraktığı anlaşılmakta, dönüşte kitapları alması için gönderdiği hizmetçisinin onların kaybolduğu haberini getirmesi üzerine bu hadislerin tamamının ezberinde bulunduğunu söyleyerek (Hatîb, III, 28) bu kaybı fazla önemsemediği görülmektedir. Onun 400.000 hadisi kusursuz şekilde, 600.000 hadisi de başkalarıyla müzakere yapabilecek seviyede bildiğini belirtmesi (a.g.e., a.y.) ve öğrencileri-

Ebü'l-Hasan İbnü'l-Cezzâr'ın *el-Kavlü'l-celî fi aḥbâri Mısr* adlı eserinin unvan sayfası ile ilk sayfası (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 2848/3)

ne hadis yazdırırken önünde kitap bulundurmasını hâfızasının son derece güçlü olduğunu göstermektedir. İbnü'l-Ciâbî müsned hadisler yanında maktû ve mürsel olanları da bilen, rivayetlerdeki gizli kusurlar konusunda söz sahibi sayılan, ricâl bilgisine başvurulmuş bir âlim olup kısa bir süre Musul kadılığı görevinde bulunmuşsa da başarılı olamamıştır. Ömrünün sonlarına doğru rivayetlerini karıştırdığı, kendine has bir Şîlik anlayışını benimsediği, içki içtiği ve ibadetlerini ihmal ettiği ileri sürülen İbnü'l-Ciâbî Receb 355'te (Temmuz 966) Bağdat'ta vefat etti.

Değişik konularda pek çok eser telif ettiği söylenen İbnü'l-Ciâbî bunların ölümünden sonra yakılmasını vasiyet etmiş, başkalarından ödünç aldığı çok sayıdaki kitapla birlikte de eserleri vefatı anında yakılmıştır. Onun kaynaklarda zikredilen eserleri şunlardır: *Müsnedü 'Ömer b. 'Alî b. Ebî Tâlib, et-Tefsîrü'l-mervî 'an Mâlik b. Enes, Tesmiyetü men rava'l-ḥadîş ve ğayrahû mine'l-ʿulûm ve men kânet lehû şinâ'atün ve mezhebün ve nihle, Kitâbü men ḥaddeşe (ravâ) 'ani'n-nebî şallallahü 'aleyhi ve sellem hüve ve ebûh* (bu kitabı İbn Hacer el-İşâbe'de kaynak olarak kullanmıştır [bk. I, 237; II, 320]), *Men ravâ ḥadîşe Ğadîr Ḥum, Zikru men ravâ mu'âḫâte'n-nebiyyi li-emîri'l-mü'minîn 'aleyhime's-selâm, İhtilâfû Übey ve İbn Mes'ûd fi leyleti'l-Ḳadr ve ūruku zâlik, eş-Şfa min aşḫâbi'l-ḥadîş ve ṭabaḳâtihim, Men rava'l-ḥadîş min Benî Hâşim ve mevâlihim, Aḥbâru Âli Ebî Tâlib, Aḥbâru 'Aliyyi'bn Hüseyin 'aleyhime's-selâm, Kitâbü Mevâli'l-eşraf ve ṭabaḳâtihim, Aḥbâru Bağdâd ve ṭabaḳâti aşḫâbi'l-ḥadîş bihâ.*

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Tecdüd), s. 247; Ahmed b. Ali en-Necâşî, *Ricâlü'n-Necâşî* (nşr. M. Cevâd en-Nâinî), Beyrut 1408/1988, II, 319-320; Ebû Ca'fer et-Tûsî, *el-Fihrist*, Beyrut 1403/1983, s. 182; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, III, 26-31; Sem'ânî, *el-Ensbâb*, III, 263-264; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntazam*, VII, 36-38; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ'*, XVI, 88-92; a.mlf., *Tezkiretü'l-huffâz*, III, 925-929; a.mlf., *Mizânü'l-i'tidâl*, III, 670-671; a.mlf., *Târîhu'l-İslâm: sene 351-380*, s. 126-131; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XI, 261-262; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, V, 322-324; a.mlf., *el-İşâbe*, I, 237; II, 320; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, III, 17; *He-diyyetü'l-ârifin*, II, 45-46; Kettânî, *er-Risâletü'l-müstetrafe* (Özbek), s. 114, 167, 258, 423; Ahmed Pâketçi, "İbn Ci'âbî", *DMBİ*, III, 238-240.

ABDULLAH AYDINLI

İBNÜ'L-CÜNDÎ

(ابن الجندی)

Ebû Bekr Seyfuddîn Abdullah b. Aydoğdu b. Abdillâh eş-Şemsî (ö. 769/1368)

Kıraat âlimi.

699 (1300) yılında Dimaşk'ta doğdu. Zehebî bu tarihi 698 olarak vermiştir. Kıraat tahsiline, 715 yılı Ramazan ayında (Aralık 1315) Mekke'de Ebû Muhammed Abdullah b. Abdülhak ed-Dilâsî'den İbn Kesîr kıraatini okuyarak başladı. Şemseddin İbnü's-Serrâc'dan İbn Kesîr kıraatini beş, kıraat-i seb'adan diğerlerini birer defa okuduktan sonra bunlara Ya'kûb el-Hadramî, Hasan-ı Basrî, İbn Muhaysin ve Ebû Ca'fer el-Kârî'nin kıraatlerini ekleyerek cem' metoduyla kıraat öğrenimini sürdürdü. Takıyyüddin Muhammed b. Ahmed es-Sâiğ'den yedi kıraatin her birini onar defa okuduktan sonra daha önce tahsil ettiği on bir kıraate A'meş ve Halef b. Hişâm'ın kıraatlerini ilâve etti. Ca'berî'nin *Nüzhetü'l-berere fi kırâ'âti'l-*